Riport 1999. április 25.
Negyedik oldal

VR EXKLUZÍV

SOMOS ÁGNES ÍRÁSA
FOTÓ: DIÓSI IMRE

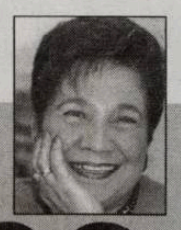

FRIDERIKUSZ HAT HÓNAPIG ÁLLTA A MAMA KÖLTSÉGEIT ● AZ ÁLLAM [illegible] EZER MÁRKÁVAL SEGÍTETT

Szandra megkoronázása

Nyolc évvel ezelőtt derült ki, hogy Szandrának 17 fokos gerincferdülése van. Mire a műtétre sor került – a döbbenetes röntgenfelvételen is látható – 160 fokos eltérést kellett korrigálni

A BETEG KISLÁNY NAPLÓJÁBÓL

Egy ritka betegség miatt hátul púpos, elől beesett mellű volt. Csigolyái összecsúsztak, elmozdultak, a bordái megtekeredtek, a nyaka szinte eltűnt. És mégis... Aki a régi fényképeket vizslatja, majd belenéz a tizenhat esztendős Szonday Szandra csészealjnyi, égszínkék szemébe, nem az önsajnálatot, hanem a szépséget és a vidámságot láthatja. Pedig Szandra eddigi rövid életében annyit szenvedett, amennyit emberi ésszel felfogni is nehéz.

„Fokozatosan egyre súlyosodó gerincferdülésemet kemény műanyag fűzővel orvosolták, amelyet éjjel-nappal kellett hordanom. Persze nem túl vidáman... Kénytelen voltam tűrni a többi gyerek gúnyolódását, izzadtam, a szüleim bejárkálták az iskolába tornaóra előtt levenni rólam a fűzőt, majd visszatenni rám. Így ment ez hét évig! Nyolcadikos ballagásom idején már tudtuk, nagy a baj. Vagy operáció, vagy semmi esélyem az életre. A gerincem és a bordáim lassan összenyomták volna a tüdőmet, már így is egyre gyakrabban kapkodtam levegő után, de itthon senki sem vállalta a műtétemet...”

Szandra ideadta a naplóját, amelyet tavaly áprilisban kezdett írni... Könnyed és izgalmas, rajzokkal teli, mégis torokszorító. Olvasom, miközben Soma a lábunknál kockacukorért kuncsorog.

„Apám és anyám mindketten színházi emberek. Sokáig vártak rám, aztán egyke maradtam. Az én gyógyításomra összpontosítottak, és titkolták előttem, hogy mindketten halálos betegek. A mama rákos, leszázalékolták, a papa hét éve leukémiában halt meg. Az ő utolsó ajándéka volt Soma kutya, a »múzsám«, aki ezer kilométerről is ihletet adott Hospital-dog-rajzaimhoz...”

Az asztalon markáns arcélű férfi portréjának fénymásolata. Szandra elmélyülten erősítgeti rajta a vonalakat. Az eredetije Jeszenszky Dezső doktornál maradt a németországi kórházban. Ő az a naplóban lazán csak Jeszinek becézett, magyar származású orvos, aki Szandrának visszaadta veszendőnek hitt életét.

„Felsorolni is nehéz, kik segítettek, hogy kiutazhassak a műtétre... A kezdeményező józsefvárosiak, az Egészségbiztosítási Pénztár, színészek, alapítványok, ismerősök, ismeretlenek, és nem utolsósorban Friderikusz Sándor, aki azt intézte és fizette, hogy anyu a kórházban lakhasson...”

Szandra jót nevet. Szegény Fridi! Csak két hónapra számított, aztán sorra kapta a faxokat, hogy még egy hónap, meg még egy... de állta a költségeket. Június 7-én indultak a nagy és beláthatatlan kimenetelű útra.

„Reggel fél hatkor riadtam fel, pedig az óra nem csörgött, már Soma sem volt otthon, hogy ébresszen... Nem voltam álmos, pedig éjfélig beszélgettem Olivérrel. Nehezen búcsúzkodtunk. Anyám szalámit szeletelt, kenyeret vajazott. Kérdeztem, hogy ilyen sokat csinál? Azt mondta: hosszú az út...”

Hosszabb volt a hosszúnál. Hat hónap! Eltelt a nyár, az ősz, és még decemberben is azon tréfálkozott Jeszivel, hogy ők a doktor Mikulás-ajándékai.

„Este 11 körül, szakadó esőben érkeztünk meg Langensteinbachba. Reggel anya elment a felvételi irodába, majd a gyerekosztályon megmutatták a helyemet. Jeszenszkyvel csak késő este tudtunk beszélni, addig nagyon idegeskedtem. A szobám sem tetszett. Féltem. Láttam Deborát, aki ugyanolyan eset, mint én: és őt már két hete nyújtják. Megijedtem a »koronától«, amelyet a fején kellett hordania...”

Szandra sejtette, hogy rá is a „koronázás” vár, de a környezet hamar megtette a hatását. Ez egy igazi fekete-erdei klinika, lelkendezett. Van uszoda, lehet naponta zongorázni, internetezhet Olivérrel és az ONIC-tagokkal, vagyis az „osztályból nekem írók clubjához” tartozókkal. Miközben egyenes derékkal ül – milyen nagy szó ez neki! –, sovány, még erőtlen felsőtestén a pólót mutatja, amelyet a kórházban festett. Ott díszeleg az összes orvos, nővér aláírása.

„Elmaradt az angolórám, mert jött az elektromágneses rezonanciavizsgálat. Minden fémtárgyat le kellett vennem, kaptam két viasz füldugót, és egy tepsibe feküdtem. Betoltak egy csőszerűségbe, anya ott ült az alagút szélénél, a fején óriási fülvédővel, és a kilógó lábamat fogta. Bár nem akartam, mégis féltem. Azért tartott sokáig, mert eldeformálódott gerincemet nehéz volt lefényképezni.”

Elérkezett a nevezetes „koronázási nap” (1998. július 2.), amely csak a kínszenvedések kezdete volt. Szandra két rajzon is mutatja. Az egyiken ő látható teljes harci díszben – „Először megkoronáztak, aztán felakasztottak, mint egy átlagkirályt!” felirattal –, a másikon meg Soma, akit minden pózban, helyzetben ábrázolt, amelyet maga átélt. Így került a tárlatba Soma a vérvételen, Soma a röntgengép mögött, Soma a műtét előtt nem akar levest enni, Soma az intenzív osztályon...

„Öten gyűltek körém a tornateremben: Jeszi, a főkoronázó, Lamos doktornő, Liz, az »abendes«, a kedvenc nővérem, egy ismeretlen nővér, és persze anyu. Jeszenszky megkérdezte tőle, bírja-e a gyűrődést? Egy speciális ágyra fektettek. Iszonyúan féltem, képtelen dolognak éreztem, hogy a fejembe csavarok kerüljenek. Jeszi mellém ült a borotvával, mert oldalt néhány hajtincset el kellett távolítani. Ekkor már nevettem: Európa egyik legjobb gerincspecialistája a fülem mögött borotvál!”

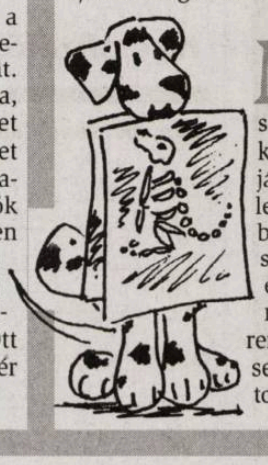

Megkoronázva, egy tolószékben ülve, később speciális járókerettel közlekedve, miközben egyre több súllyal nyújtják, és a furcsa póz miatt nem tud rendesen se enni, se inni – más fontos életfunkcióról nem is beszélve! –, ez nem tartozik éppen a leányálmok kategóriájába.

„Ma először fürödtem »akasztva«. Muris volt. Anya segített, Elke beöltöztette műanyag köpenybe, gumicsizmába, mintha lovat csutakolnának... Miután visszajöttem, elkapott Käthe, a gyógytornásznő, és mutatta, hogyan kell az ágyban feküdnöm, mert állítólag nem csináltam jól, haha! Megint nőttem, ülve 10 centit, állva 11,5 centit. Hallottam, amint az orvosok és a nővérek azt mondják: egészen különleges, hogy valaki így nyúljon, mint én. Anya szerint is szépen alakul a hátam. A mai nap sutty, gyorsan eltelt!”

Aztán elérkezett a szeptember, az OP, vagyis az operáció ideje.

„Izgulok? Nem tudom. Alig tudok rendesen beszélni, röhögcsélek és fel vagyok dobva. Ez lenne a nagy beletörődés jele? Végül is örülök, hogy holnap túl leszek az egészen. Úristen, már másfél éve készülök erre az eseményre! Érdekes, éppen ma vettem fel azt az édes zoknit, amelyet tavaly augusztus 4-én vett nekem anya Pécsett. Ez az a dátum, amikor dr. Illés Tamás közölte, hogy operáció nélkül nincs semmi esélyem az életre, de a kettős műtétet se bírom ki. Akkor anya úgy döntött, hogy nem lesz OP, és élek, ameddig élek.”

A mama szeme még az emlék felidézésekor is elhomályosul. Az első OP nem sikerült! Szandra nyaki artériája megsérült, a mellkasa tele lett vérrel. Ugyan hallotta a szirénázó rohamkocsit, de honnan sejthette volna: a lányával rohannak az érsebészetre.

„Ébredés. Éreztem, hogy lélegeztetőgépen vagyok, automatikusan fújódik fel a mellkasom. Láttam a mennyezeten a fura formájú szellőztetőket. Az ágyam fölé a régi kapaszkodórúd hajolt, levontam a következtetést: már biztosan nincs a fejemen a korona...”

Október 16-án ismét indulás a műtőbe. Gyötrően hosszú idő múlva Jeszenszky doktor fáradt hangja a telefonban: „Kész a műtét, mozog keze, lába, és nincs púpja, a bordát is sikerült rendbe tenni!” Utána a napok egybefolytak, Szandra rémálmokat látott.

„Hat napig hallucináltam. A nővér kérdésére, hogy mikor jön be a mama, azt feleltem, nem jön többet, mert meghalt. Amikor anyu betoppant, nem akartam elhinni, hogy visszaengedték a túlvilágról... Lekötözték a kezemet, mert kirángattam az infúziót, piros masnis kényszerzubbonyt is kaptam. Senki sem akarta megérteni, hogy süllyed a hajó, közeleg a vihar, és a falon egy ronda pók mászik! Szegény anyuval levetettem a falról az órát, mert azt hittem: a hátára van írva, hogy meg akarnak ölni! Ez nagyon szörnyű lehetett...”

A rémálmok elmúltak, Szandra elindult a lassú felépülés útján.

„Hogy vagy? – mindenki ezt kérdezi. Kezdem unni. Hát nem látják, milyen boldog vagyok? Minden séta, tevékenység örömet szerez. Büszke vagyok, ha megmosom a fogamat, vagy egyedül felöltözöm, és csodálkozom, milyen kicsi lett a póló. Anyám, Käthe, mindenki összement, és én belenőttem a kabátomba!”

Szandráék december 11-én repülőn indultak haza, de a kislányt előbb a Svábhegyre egy szanatóriumba vitték.

„Nemrég hívott anya. Soma nála van, otthon. A kutya keresett engem a szobámban. Keresett... Én olyan boldog vagyok! És amikor végleg hazaértem, fantasztikus érzés volt, hogy az emberek mennyire örültek a viszontlátásnak, mosolygós bókokat kaptam, érdeklődve hallgatták locsogásomat a távoli klinikáról...”

Kicsit még lassan mozog, óvatosabban viháncol Somával, és kíséret nélkül nem mer buszra szállni. A Fazekas-suliban is – ahol kitűnő volt – egyelőre magántanuló. De amikor a zongorához ül, hogy játszani kezdjen, olyan egyenes a dereka, mintha vonalzóval húzták volna meg.